

ZAPISNIK

sa 27. sjednice Odbora za rodnu ravnopravnost Skupštine Crne Gore, održane 21. februara 2014. godine

Sjednica je počela u 10 sati i 30 minuta.

Sjednici je predsjedavala Nada Drobnjak, predsjednica Odbora.

Sjednici su prisustvovali članovi/ice Odbora: Žana Filipović, mr Branka Tanasijević, Draginja Vuksanović, Ljerka Dragičević i dr Radosav Nišavić.

Saglasno članu 56 Poslovnika Skupštine, odsustvo sa sjednice najavile su: doc.dr Branka Bošnjak, dr Ljiljana Đurašković, prof.dr Jelisava Kalezić i Goran Tuponja.

Po pozivu, sjednici su prisustvovali/e: ministarka odbrane dr Milica Pejanović Đurišić, vojni ataše Ambasade Kraljevine Norveške Esben Aass, stalni predstavnik UNDP-a u Crnoj Gori Rastislav Vrbenski, šef kancelarije UNDP/SEESAC dr Ivan Zeržhanovski, članovi Odbora za bezbjednost i odbranu Obrad Mišo Stanišić, Luid Škrelja, Borislav Banović i Suljo Mustafić, predstavnici/e – Ministarstva odbrane, Vojske Crne Gore, Delegacije EU, UNDP/SEEAC, UNDP-a u Crnoj Gori, OEBS-a, nevladinih organizacija i koordinatori/ke za aktivnosti rodne ravnopravnosti u ministarstvima.

Rad sjednice pratili su predstavnici/e medija.

Za sjednicu je, jednoglasno, utvrđen sljedeći dnevni

DNEVNI RED:

PREDSTAVLJANJE STUDIJE „POLOŽAJ ŽENA U ORUŽANIM SNAGAMA DRŽAVA ZAPADNOG BALKANA“

Predsjednica Odbora Nada Drobnjak, dala je uvodne napomene o Studiji koja je rezultat zajedničkog rada ministarstva odbrane u regionu i dio regionalnog projekta u oblasti rodne ravnopravnosti koji implementira UNDP/SEESAC, a koji je razvijen u skladu sa principima Rezolucije 1325 Savjeta bezbjednosti UN „Žene, mir i bezbjednost“. Ukazujući na značaj ove teme ona se osvrnula na aktivnosti Odbora u cilju promovisanja Rezolucije 1325, Konvencije o eliminaciji svih oblika diskriminacije žena, Pekinške platforme i Plana akcije, Plana aktivnosti za postizanje rodne ravnopravnost, koji je usvojila Vlada Crne Gore, kao i na proces reformi Vojske Crne Gore, u kome se pitanje ljudskih potencijala, a time i pitanje položaja žena u vojsci prepoznaje kao jedno od ključnih pitanja. Govoreći o izazovima promjena percepcije društva o vojsci i sistemu odbrane i položaju žena u tom sistemu, informisala je učesnike/ce sjednice da je Odbor u saradnji sa Odborom za bezbjednost i odbranu, 2010. godine, u okviru Desetog Cetinjskog parlamentarnog foruma organizovao regionalnu konferenciju „Žene, mir i bezbjednost“, i 2012.godine, regionalnu konferenciju „Žene, mir i bezbjednost - dvije godine od Desetog Cetinjskog parlamentarnog foruma“ i naglasila da će Odbor, sa aspekta rodne ravnopravnosti, nastaviti da prati reforme u sistemu bezbjednosti, u cilju donošenja odluka koje će unaprijediti dosadašnju praksu, prateći regionalna iskustva i dostignuća.

Ministarka odbrane dr Milica Pejanović – Đurišić, istakla je činjenicu da se ova studija, u čijoj izradi je Ministarstvo odbrane Crne Gore aktivno učestvovalo, može smatrati jednim od rezultata globalnog angažmana koji se odvijao decenijama unazad, a verifikovan je 2000.godine donošenjem Rezolucije 1325 SB UN „Žene, mir i bezbjednost“. Time je prihvaćeno da žene imaju posebno značajnu ulogu u postizanju i očuvanju mira što predstavlja jednu od 12 ključnih oblasti i za ostvarivanje njihovih ukupnih prava. Potvrđeno je ne samo da su žene bile aktivne u dotadašnjim procesima izgradnje mira i sprječavanja sukoba, već i da treba da učestvuju u političkom odlučivanju prilikom rješavanja nastalih konflikata na svim

nivoima. Dodatno je upućen poziv svim budućim učesnicima/ama u mirovnim pregovorima da usvoje i rodnu perspektivu tj. da u postkonfliktnim procesima demobilizacije, razoružanja, reintegracije i rehabilitacije uzmu u obzir i specifične potrebe žena. Naglašena je i neophodnost obučavanja učesnika/ca mirovnih operacija i kad su rodna pitanja na dnevnom redu. Nekadašnji kontekst u kome su žene posmatrane i tretirane samo kao bespomoćne žrtve, zamijenjen je novim u kome su one aktivni subjekti angažovani u izgradnji i održavanju mira. Namjera donošenja Rezolucije bila je da bude opšteprihvaćen dokument koji će se koristiti kao sredstvo lobiranja i zastupanja u konfliktnim i postkonfliktnim zonama, sa ciljem da doprinese ostvarivanju što veće bezbjednosti pojedinca.

Sprovodeći sveobuhvatnu reformu sektora odbrane prilagođenu bezbjedonosnim izazovima 21. vijeka Ministarstvo odbrane Crne Gore je posvetilo značajne ljudske i materijalne resurse implementaciji Rezolucije 1325 SB UN. U saradnji sa Odborom za rodnu ravnopravnost i međunarodnim partnerima, ciljevi ove rezolucije integrisani su u nacionalnu politiku o rodnoj ravnopravnosti sa posebnim akcentom na puno i ravnopravno učešće žena i integrisanje rodne perspektive u sve mirnodopske i bezbjedonosne inicijative. Dajući podršku ovim aktivnostima u skladu sa osnovnim principima i standardima postavljenim u ovoj oblasti intezivno se radi na povećanju zastupljenosti žena u Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore, sa posebnim fokusom na njihovo angažovanje na mjestima odlučivanja, kreiranja i sprovođenja politika. Žene iz sektora odbrane učestvuju u pripremi tekstova zakona i podzakonskih akata iz sistema odbrane i bezbjednosti, koordiniraju odbrambeno bezbjedonosnu saradnju Crne Gore sa drugim državama i međunarodnim organizacijama, rade kao savjetnice za odbranu u Vojnoj Misiji Crne Gore pri NATO-u, povećava se njihov broj u Vojsci Crne Gore, a jedan broj je uzeo učešće u Misiji ISAF u Avganistanu. Na vojnim akademijama u partnerskim državama (SAD, Italija, Grčka, Makedonija) za potrebe Vojske Crne Gore, obrazuje se devet kadetkinja koje pokazuju izvanredne rezultate i izuzetno visok stepen motivacije.

Kada je u pitanju Studija "Položaj žena u oružanim snagama država Zapadnog Balkana", Ministarstvo odbrane je slijedeći preporuke i zaključke i rezultate rada na ovoj studiji, donijelo Plan za implementaciju preporuka Studije, uz izradu odgovarajućih smjernica za specifične programske aktivnosti i imenovalo osobu za pitanja rodne ravnopravnosti, čija je uloga i angažman prepoznat i na nacionalnom i na regionalnom nivou.

Ministarka je naglasila da će Ministarstvo odbrane u skladu sa svojim nadležnostima i obavezama, u kontekstu svih reformi i prihvatanja standarda u procesu evroatlanskih integracija nastaviti da promovise i da implementira politiku rodne ravnopravnosti. Aktivnosti Ministarstva, kad je u pitanju primjena Rezolucije 1325 SB UN odnosno Studije "Položaj žena u oružanim snagama država Zapadnog Balkana", neće se svoditi na povećanje broja žena u sektoru odbrane, već će uticati na implementaciju osnovnih vrijednosti i ideja Rezolucije, što znači da radom, angažovanjem i inicijativama pozitivno mijenjaju kvalitet života žena.

Stalni predstavnik UNDP-a u Crnoj Gori Rastislav Vrbenski, istakavši značaj ove teme, izrazio je zadovoljstvo što prisustvuje šednici Odbora i naglasio da Studija predstavlja jedinstveni primjer regionalne saradnje, jer je rezultat zajedničkog poduhvata ministarstava odbrane država Zapadnog Balkana, u kome je učestvovalo Ministarstvo odbrane Crne Gore, Makedonije, BiH i Srbije i da Program za razvoj UN pruža podršku u domenu reforme sektora bezbjednosti i unaprjeđenja rodne ravnopravnosti. Kako je saopštio, Studija nudi uporedive podatke o zastupljenosti žena u oružanim snagama na Zapadnom Balkanu, politike i prakse u ministarstavima odbrane i oružanim snagama, o zapošljavanju i edukaciji, karijernom razvoju i učešću u mirovnim misijama, kao i politike i prakse u vezi sa uspostavljanjem rodne ravnopravnosti u oružanim snagama. Prikupljeni podaci potvrđuju da žene čine između 7% i 9% svih pripadnika/ca oružanih snaga država Zapadnog Balkana. S obzirom na to da je ženama tek odnedavno dostupno vojno školovanje, one su najviše zastupljene na hijerarhijski nižim pozicijama. Statistika kazuje da su najzastupljenije u tzv. drugim službama u oružanim snagama, u koje spadaju civilna lica u vojnoj službi, medicinsko osoblje, administrativno osoblje, vojna policija itd. Žene čine 4,4% Vojske Crne Gore od kojih nijedna nije na komandnoj poziciji, ali treba imati u vidu da je proces regrutovanja žena za potrebe Vojske Crne Gore

započeo 2006. godine. Pored detaljnih komparativnih statističkih podataka o zastupljenosti žena u oružanim snagama, Studija takođe daje pregled kadrovskih politika, kao i posebne mjere koje imaju ključni uticaj na zadržavanje žena u sistemu odbrane i razvoju njihovih karijera. Na kraju, istakao je da su vidljive konkretne mjere koje Crna Gora sprovodi u cilju povećanja broja žena u oružanim snagama i da je Ministarstvo odbrane Crne Gore u svom Planu aktivnosti za 2014. godinu, uvrstilo neke od preporučenim mjera i da će UNDP/SEEAC kao i do sada pružati potrebnu podršku u njihovoj realizaciji.

Vojni ataše Ambasade Kraljevine Norveške Esben Aass ukazao je na značaj pitanja rodne ravnopravnosti u sektoru odbrane i činjenicu da sve zemlje koje učestvuju u projektu rade na povećanju broja žena u ovom sektoru. Podaci predstavljeni u Studiji pokazuju da žene pohađaju i završavaju vojne akademije, specijalizacije i vojne obuke i da 1/3 studenata vojnih akademija čine žene. Izrazio je uvjerenje da će se taj trend nastaviti i povećati broj žena oficira u oružanim snagama, vojsci i sistemu odbrane i da će sektor odbrane u narednom periodu koristiti mogućnosti za regrutaciju što veće broja žena. Činjenica da žene rade u vojsci prednost je za cjelokupni sektor odbrane jer su sklonije dijalogu i na drugačiji način rješavaju konflikte. Takođe, naglasio je važnost Rezolucije 1325 SB UN i odgovornost svih za njenu implementaciju, kao i važnost pitanja kulturološke informisanosti, edukacije, upotrebe rodno osjetljivog jezika i regionalne saradnja, jer rodna ravnopravnost mora da postane dio svakodnevnog života.

Uvodne napomene o projektu i procesu izrade Studije, kao važnog elementa regionalne saradnje na polju rodne ravnopravnosti u sistemu odbrane dao je šef Kancelarije UNDP/SEESAC dr Ivan Zeržhanovski. Kako je saopštio, projekat Podrška integraciji principa rodne ravnopravnosti u sektoru bezbjednosti zemalja Zapadnog Balkana, pored jačanja kapaciteta mehanizama za rodnu ravnopravnost i senzitivizacije pripadnika/ca oružanih snaga po pitanju rodne ravnopravnosti, pruža podršku ministarstvima na unaprjeđivanju uslova za efikasnije privlačenje, zapošljavanje i zadržavanje žena. Akcenat projekta je na prepoznavanju talenta i stvaranju jednakih mogućnosti, kako bi najbolja osoba za taj posao mogla i da ga dobije, bez unutrašnje skrivene diskriminacije ili drugih prepreka sa kojima se može susresti. Projekat je, osim Studije, stvorio jedinstvenu platformu u regionu, za razmjenu informacija, znanja i iskustava po pitanju implementacije Rezolucije 1325. Za izradu Studije imenovana je Radna grupa predstavnika sva četiri ministarstva odbrane, koja je zajedničkim i efikasnim radom identifikovala probleme i druge prepreke i sačinila jedinstvenu studiju sa komparativnim podacima. Usaglašen je set preporuka, jednostavnih, ekonomičnih, lako implementovanih, koje bi trebalo da dovedu do mnogo boljeg kapaciteta za uvođenje perspektive za poboljšanje položaja žena, a samim tim do mnogo kvalitetnijeg rada oružanih snaga i samog sistema odbrane. Te preporuke su podržane od strane sva četiri ministarstva odbrane i u narednoj fazi treba krenuti u implementaciju.

Samostalna savjetnica u Ministarstva odbrane i kontakt osoba za regionalni projekat ispred Ministarstva odbrane Crne Gore, Radmila Đakonović, održala je prezentaciju o položaju žena u Ministarstvu odbrane i Vojski Crne Gore. Informisala je učesnike/ce šednice da je Ministarstvo odbrane realizujući aktivnosti iz druge komponente regionalnog projekta na temu – Jačanje regionalne saradnje na planu integracije rodne perspektive u reformi sektora bezbjednosti u zemljama Zapadnog Balkana, kojeg implementira UNDP/SEESAC, učestvovalo u sprovođenju regionalnog istraživanja o položaju žena u oružanim snagama zemalja Zapadnog Balkana, na osnovu kojeg je usvojena Studija, preporuke i glavni cilj, a to je – kontinuirano raditi na povećanju zastupljenosti žena u oružanim snagama zemalja Zapadnog Balkana, posebno na mjestima odlučivanja, kreiranja i sprovođenja politika. Za Ministarstvo odbrane i Vojsku Crne Gore Studija je značajna iz razloga što predstavlja rezultat zajedničkog rada ministarstava odbrane u regionu i sadrži uporedive podatke o zastupljenosti žena, politike i prakse ministarstava odbrane i oružanih snaga u oblasti privlačenja i zapošljavanja žena, razvoja karijera, obrazovanja i obuka, podatke o učešću žena u mirovnim misijama, politike i prakse u oblasti postizanja rodne ravnopravnosti, konkretne primjere dobrih praksi koje se sprovode u ministarstvima odbrane i što korespondira sa obavezama Ministarstva odbrane u vezi sa evroatlantskim integracijama Crne Gore i u funkciji je sprovođenja mjera iz

Nacionalnog akcionog plana za postizanje rodne ravnopravnosti za period 2013-2017 i Programa sprovođenja za period 2013-2017.

Studija je pokazala da u Vojsci Crne Gore treba usvojiti i primijeniti dugoročni strategijski pristup za povećanje broja kvalifikovanih žena, neophodnost edukacije svih pripadnika vojske o rodnoj ravnopravnosti i uvođenja edukacije u program obuke, imenovanje koordinatora/ki za rodnu ravnopravnost u jedinicama Vojske Crne Gore i formalizovanje njihovog opisa posla, neophodnost unaprjeđenja postojećih baza podataka za potrebe vođenja rodno osjetljive statistike i rodno osjetljivog praćenja karijera i fluktuacije kadra u Ministarstvu odbrane i Vojsci, potrebu prilagođavanja infrastrukture, uniforme i opreme uslovima života i rada žena u Vojsci Crne Gore, što je danas na nezavidnom nivou, potrebu promovisanja i korišćenja rodno osjetljivog jezika u Vojsci Crne Gore i obučavanja odgovarajućeg broja trenera/ica, iz redova zaposlenih u Ministarstvu odbrane i Vojsci Crne Gore, o rodnoj ravnopravnosti i Rezoluciji 1325. Ministarstvo odbrane donijelo je Plan realizacije aktivnosti za sprovođenje preporuka iz Studije, koje se odnose na aktivnosti ka usvajanju smjernica za privlačenje i zadržavanje žena u Vojsci Crne Gore, razvijanje programa regionalnog kursa i obuka regionalne grupe trenera/ica o rodnoj ravnopravnosti, koji će obučavati trenere na nacionalnom nivou, koji će biti zaduženi za podizanje svijesti o rodnoj ravnopravnosti, a posebno edukaciju komandnog kadra i onih koji idu u mirovne misije.

Član Odbora za bezbjednost i odbranu Borislav Banović, postavio je pitanja: koliko je interesovanje žena u Crnoj Gori za vojni poziv, koji je odnos kandidovanih žena koje se prijave i onih koje uspješno prođu testove za vojne obuke i akademije i kakva je, prema komparativnim podacima, dostupnost većih pozicija ženama u vojsci i policiji.

U datom odgovoru ministarka odbrane dr Milica Pejanović Đurišić je saopštila da je sektor odbrane Crne Gore, prema podacima sadržanim u Studiji, sa procentom od 9% angažovanih žena, ispred zemlja u kojima je vršeno istraživanje, ali da analiza tog podatka pokazuje da su žene uglavnom angažovane kao civilna lica. Ministarstvo ulaže napor da poveća zainteresovanost žena za vojni poziv, pri čemu treba uzeti u obzir činjenicu da se sa ovim procesom počelo nedavno i da iz tog razloga Crna Gora nema žene na komandnim dužnostima. Kandidatkinjama koje žele da pohađaju vojne akademije u partnerskim državama Ministarstvo pruža podršku organizujući dodatne pripreme - fizičke obuke, testove provjere znanja engleskog jezika, matematike itd.

Člana Odbora za bezbjednost i odbranu Obrada Miša Stanišića, interesovalo je da li postoje standardi kada je u pitanju rodna ravnopravnost u zemljama članicama NATO saveza.

Odgovor na pitanje dali su šef kancelarije UNDP/SEESAC dr Ivan Zeržhanovski, ministarka odbrane dr Milica Pejanović Đurišić i vojni ataše Ambasade Kraljevine Norveške Esben Aass.

Dr Ivan Zeržhanovski saopštio je da ne postoje definisani standardi unutar NATO-a, ali je princip kojem sve zemlje teže princip jednakih mogućnosti. Unutar NATO-a postoji veliki pritisak da se žene bolje integrišu u taj proces, jer je to potrebno za sistem odbrane. Ono čemu teži NATO u smislu standarda to je efikasnost sistema u mirovnim misijama, jer bez većeg broja žena nemoguće je izvesti te misije. Jedan od standarda koji se postavlja za zemlje koje nijesu članice NATO-a jeste princip „najbolje osobe za tu poziciju“, tj. da se identifikuju kriterijumi za datu poziciju i svima daju jednaki uslovi. Ukazao je na primjer Švedske gdje su testovi fizičke spremnosti jednaki za muškarce i žene.

Dr Milica Pejanović Đurišić je saopštila da je proces postizanja standarda u Ministarstvu odbrane kroz proces evroatlantskih integracija, odnosno ispunjavanja NATO standarda, definisan instrumentom partnerskih ciljeva. Ovim instrumentom je definisan osnovni sadržaj reformi i postupka usvajanja standarda koji se prati zajednički sa predstavnicima iz Brisela i visokim zvaničnicima NATO alijanse. Ministarstvo odbrane je prošle godine postavilo kao dodatni partnerski cilj i implementaciju R1325 SB UN, imajući u vidu njen značaj. Sa predstavnicima NATO-a kontinuirano se vrši verifikacija da li i u kojoj mjeri se ide u pravcu postizanja ne samo brojčane zastupljenosti, već i kvaliteta angažmana po osnovu prisustva i žena u sektoru odbrane.

Vojni ataše Ambasade Kraljevine Norveške Esben Aass, nadovezujući se na prethodnu diskusiju, informisao je učesnike šednice da je NATO imenovao zamjenicu generalnog sekretara za pitanja rodne ravnopravnosti, kao i da se NATO bavi ovim pitanjima kako bi se u svim slojevima društva našli najkvalitetni i najkvalifikovaniji pripadnici koji će zauzimati različite pozicije. Ukazao je na primjer Kraljevine Norveške koja u vojnim snagama ima 9% žena u uniformi i primjenu principa „pozitivne diskriminacije“ kada su kandidati jednako kvalifikovani muškarci i žene, kao i da se žene nalaze na mjestima generala, viših oficira i drugim nivoima, ali da je to dugotrajan proces koji zahtjeva vrijeme.

Šednica je završena u 12 sati i 45 minuta.

SEKRETARKA ODBORA
Snežana Grupković,s.r.

PREDŠEDNICA ODBORA
Nada Drobnjak,s.r

